Utdannings-
direktoratet

Sluttrapport

Norm for lærertetthet har gitt flere lærere, men påvirker i liten grad læring og trivsel

Innføringen av norm for lærertetthet i grunnskolen har ført til flere lærere i skolen, særlig på 1.–4. trinn. Det ser likevel ikke ut til å bidra i særlig grad til økt trivsel og læring i skolen. Det viser sluttrapporten i evalueringen av norm for lærertetthet.

RAPPORT | SIST ENDRET: 03.11.2022

Tittel:
Evaluering av norm for lærertetthet - Sluttrapport
Rapporten:
Last ned rapporten hos NIFU (PDF)
Forfatter:
Cathrine Pedersen, Rune Borgan Reiling, Frida Felicia Vennerød-Diesen, Ragnar Alne og Asgeir Skålholt
ISBN:
978-82-327-0561-0 (Nettutgave)
Utgiver:
NIFU
År:
2022

Rapportserie

NIFU evaluerer norm for lærertetthet i perioden 2019–2022. Dette er den femte leveransen i oppdraget. Norm om lærertetthet bidrar til å regulere lærertettheten i landets skoler.

Første delrapport:

Evaluering av norm for lærertetthet

Andre delrapport:
Hva vet vi om effekten av økt lærertetthet på elevenes læringsutbytte?

Tredje delrapport:
Evaluering av norm for lærertetthet

Fjerde delrapport:
Lærertetthet i koronapandemiens første år

Statistikknotat om lærernormen fra 2018

Se også opptak fra webinar om evalueringen

Hovedfunn

- Som bemanningsnorm fungerer norm for lærertetthet etter hensikten.
- Normen gjør det vanskeligere for kommunene å kutte i ressursbruken i skolen.
- Store skoler i de største kommunene og byene får tilført flest lærerressurser.
- Opplevd lærertetthet betyr mer for lærerne enn skolens rapporterte lærertetthet.
- Normen ser ikke ut til å ha påvirket elevenes læring og trivsel.
- Norm for lærertetthet kan påvirke skolehverdagen, dersom de ekstra lærerressursene organiseres på en god måte.

Som bemanningsnorm fungerer norm for lærertetthet etter hensikten

Som bemanningsnorm fungerer norm for lærertetthet etter hensikten, ved at kommunene øker ressursinnsatsen i skolen. Økningen er størst fra 1. – 4. trinn, der det nå skal være maksimalt 15 elever per lærer. Evalueringen viser at skolene ansetter flere lærere, uten at det synes å gå ut over forekomsten av andre yrkesgrupper i skolen. Andelen lærere som oppfyller kompetansekravet har ikke sunket etter innføringen av normen. Det er heller ikke blitt færre ansatte i andre yrkesgrupper i skolen, som spesialpedagoger, miljøarbeidere og assistenter.

Normen gjør det vanskeligere for kommunene å kutte i ressursbruken i

skolen

Norm for lærertetthet gjør det vanskeligere for kommunene å kutte i ressursbruken i skolen og normen sikrer dermed midler til skolesektoren i kommunene. Skoleeiere og skoleledere synes det er positivt med en norm som bidrar til å sikre midler til skolesektoren i kommunene. Samtidig erfarer de at normen begrenser handlingsrommet til å fordele ressurser ut fra skolenes utfordringer og elevenes behov.

Om norm for lærertetthet

Norm for lærertetthet skal sikre flere lærere i undervisning ved skoler som har hatt mange elever per lærer. Normen ble vedtatt av Stortinget i 2017, og innført fra og med skoleåret 2018/19. Normen tilsier at antall elever per lærer i ordinær undervisning ikke skal overskride 15 på 1.–4. trinn og 20 på 5.-10. trinn.

Man måler lærertetthet i ordinær undervisning (gruppestørrelse 2), hvor ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norsk ikke regnes med.

Midlene til å finansiere innføringen av norm for lærertetthet var en videreføring av et øremerket tilskudd til økt lærertetthet på 1.-4. trinn som ble innført i 2015. I 2017 utgjorde dette tilskuddet om lag 1,3 milliarder kroner, og ga rom for å ansette 2 000 nye lærere. I 2018 var den totale bevilgningen på 1,4 milliarder kroner, noe som tilsvarte om lag 2 300 lærere, og i 2019 var tilskuddet på 1,7 milliarder kroner.

Fra og med 2020 ble bevilgningen til norm for lærertetthet innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. Begrunnelsen for dette var å gi kommunene større fleksibilitet til å flytte lærerårsverk mellom trinn og mellom skoler for å oppfylle kravene i normen.

Store skoler i de største kommunene og byene får tilført flest lærerressurser

Det er særlig skoler i folkerike byer og kommuner som har ansatt flere lærere på grunn av normen. Skolene det gjelder ligger ofte i områder med høyt utdanningsnivå og lav minoritetsandel, og kan i hovedsak vise til gode resultater på nasjonale prøver.
I kommunenes ressursforvaltning, tas det ofte hensyn til sosioøkonomiske faktorer når ressurser fordeles til skolene, slik at noen skoler får flere ressurser enn andre. Skolene som vanligvis tildeles mest ressurser i

den opprinnelige fordelingsmodellen til kommunene, får dermed en lavere andel av lærernormmidlene. Normens utforming kan derfor sies å bidra til en jevnere fordeling av lærerressurser mellom skoler, men den bidrar ikke nødvendigvis der behovene er størst.

Normen ser ikke ut til å ha påvirket elevenes læring og trivsel

Forskerne finner ingen sammenheng mellom elevers trivsel og læring og innføringen av normen. Dette er et funn som er i overensstemmelse med tidligere studier av effekten av økt gruppestørrelse. For grupper av elever vil likevel lærertetthet kunne ha betydning. Lærere oppgir selv at det særlig er elever som er svakt presterende, har lærevansker eller vedtak om spesialundervisning og som trenger ekstra oppmerksomhet, som drar fordel av høyere lærertetthet.

Norm for lærertetthet kan påvirke skolehverdagen, dersom de ekstra lærerressursene organiseres på en god måte

Skoleledere oppgir at de benytter ekstra lærerressurser primært i eksisterende klasser fremfor å opprette flere klasser med færre elever. Lavere gruppestørrelse i enkelte fag og færre elever per kontaktlærer er også en relativt vanlig måte å bruke ekstra lærerressurser på. Dette kan legge til rette for at lærere får mer tid til å tilpasse opplæringen og følge opp enkeltelever. Lærere mener også at økt lærertetthet gir rom for mer variert og elevaktiv undervisning. Med andre ord kan norm for lærertetthet påvirke skolehverdagen både for elever og lærere, dersom de ekstra lærerressursene organiseres på en god måte.

Om rapporten

Denne sluttrapporten er utarbeidet på grunnlag av prosjektet «Evaluering av norm for lærertetthet». NIFU gjennomfører evalueringen på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.

Evalueringen gir svar på:

- Hvordan regler om lærertetthet og kompetansekrav etterleves
- Hvordan kommuner og skoler forvalter ressurser i lys av normen
- Hvordan normen påvirker lærernes og elevens skolehverdag, trivsel og resultater